
Публикуван на: 07-12-2008

Източник: [Портал Европа](#)

Конкретни решения за мерки за справяне с финансовата криза бяха взети на срещата на върха на ЕС в средата на октомври в Брюксел. Тя се проведе непосредствено след срещата на лидерите на 15-те страни от еврозоната, на която бе изготвен оздравителен план за възвръщане на доверието в банковата система. Той включва рекапитализация на изпитващи затруднения финансови институции, държавни гаранции за междубанковите заеми, както и повече контрол и по-добра отчетност в сектора. 27-те страни-членки на ЕС подкрепиха плана и се ангажираха да координират усилията си за справяне с финансовата криза. Малко преди срещата в Брюксел финансовите министри от ЕС пък се споразумяха за увеличаване на държавните гаранции за частни депозити до 50 000 евро при евентуален фалит на банки. Последва участие на европейски лидери на извънредната среща на Г-20 във Вашингтон за преодоляване на кризата.

Адекватни ли са на ситуацията решенията в Брюксел, кои са най-заstraшените и най-защитените страни?

Според Георги Ангелов, икономически анализатор от институт „Отворено общество“, доста проблеми са натрупани в Европа и те няма да се решат в краткосрочен план.

„На практика Европа е доста неподготвена за тази криза – смята той. – Правителствата трупаха бюджетни дефицити и дългове дори в добрите години за икономика и сега нямат голяма възможност за маневриране. Банките, вместо да заделят резерви за лоши случаи, работиха с минимален капитал, който се оказа недостатъчен и съответно има нужда от рекапитализация. Тези проблеми си остават и намаляват възможностите за реакция в момента. Въсъщност, Европа не използва последните няколко добри години, за да направи едно бързо разширяване на еврозоната. От една страна щеше да се увеличи влиянието на европейската валута като стабилна и привлекателна за инвеститорите, а от друга, на практика щяха да бъдат защитени малките страни от влиянието на кризата.“

Достатъчни ли са мерките за справяне с кризата, които Европа взема и какво още трябва да се направи?

„Мерките в някаква степен бяха достатъчни, за да спрат стопяването и краха на финансовата

система, но те не могат да заличат стари грешки и проблеми – посочва икономическият анализатор. – Все още ЕС не е най-конкурентната и най-динамичната икономика. Съответно европейските публични финанси и държавните бюджети, пък и самият бюджет на ЕС все още не са двигател на растежа. В много случаи те пречат на икономиката. В този смисъл мерки трябва да се вземат в реалната икономика, защото освен да предпазим системата от катастрофа, все пак трябва да ѝ осигурим възможност да се развива. Това е фундаменталният проблем. От друга страна, една ясна политика за разширяване на еврозоната би дала възможност за много по-лесно и по-бързо преживяване на паниката.

Според Георги Ангелов, Исландия е пример за това как малка страна с „малка“ валута и голяма банкова система не успя да се справи с кризата, защото нейните банки нямаха достъп до Европейската централна банка. Банковият сектор беше толкова голям, че когато се опита да го спаси, държавата „фалира“ – казва икономистът. Има ли опасност това да се случи и в други държави?

„По принцип има опасност, особено за страни, които приличат в някаква степен на Исландия – коментира Георги Ангелов. – „Малки“ валути в Европа имат Швеция, Дания, Швейцария. И в Източна Европа много страни имат собствени валути. Великобритания също има своя собствена валута, не малка, но не толкова голяма колкото еврото или долара. От друга страна, има държави с голяма банкова система като Швейцария, Ирландия, някои от скандинавските страни, където банковият сектор е няколко пъти по-голям от БВП. Сегашната криза доказва, че разширяването на еврото е от полза както за самия ЕС, така и за отделните малки страни. Тези, които бяха против приемането на еврото, вече си променят мнението. Мнозинството от хората в Дания подкрепят приемането на европейската валута. Исландия, която не искаше да влиза в ЕС и да приема еврото, вече е готова на подобни стъпки. Може би подобно развитие ще видим и в Швейцария, защо не и във Великобритания.

„Има ръст на доверието към еврото в момента“, твърди Мартин Заимов, член на управителния съвет на Сосиете Женерал Експресбанк, София и акцентира върху изключително интересната еволюция на европейската валута.

„Интересна в смисъл, че малцина се замислят върху факта, че еврото като продукт на една институция, каквато е Европейската централна банка, е уникална валута. Това са уникални пари в човешката история – казва банкерът. – Никога не е имало емисия на пари от институция, която е напълно отделена от публичната власт или от властта, която има право да акумулира данъци.

Смята се, че кризата в доверието към банките в Европа засега отшумя, хората се успокоиха на фона на мерките, които вземат Европа и САЩ в глобален мащаб. Така ли е наистина?

„Основният проблем продължава да бъде не толкова доверието на обществото и на потребителите към банките, а доверието на банките помежду им – коментира Мартин Заимов. – Притеснението в САЩ и Европа е, че тази липса на доверие между банковите институции и

участниците във финансовата система ще доведе до загуба на доверие към самата финансова система. Благодарение на дълго продължилия период на това напрежение, очевидно има спад на доверие и политическите мерки в САЩ и Европа се опитват да адресират този проблем.”

Според Мартин Заимов в момента се случва нещо много важно, на което не се обръща достатъчно внимание.

“Изведнъж беше възстановена властта на политиците над влиятелните лица в икономическата сфера – коментира той. – В последните 30-40 години те придобиха огромно влияние и власт спрямо политиците, може би невиджано досега в човешката история. В момент на криза единствените лица, които имат институционалното доверие да адресират проблема за несигурността на бъдещето, са политиците. И те в момента изпълняват своята роля. Поради многогодишната загуба на власт и авторитет сред елита на обществата обаче, те са доста затруднени, защото компетентността им не е на високо ниво.”

А сега да чуем какво мислят софиянци от анкетата, която Радио България направи с въпроса: „Спокойни ли сте от мерките, които Европейският съюз взима в отговор на финансовата криза?” Според Веселин Фезлийски, 59 годишен, социолог, ЕС взема сериозни мерки, а доколко са адекватни, това ще покаже развитието на кризата.

„Всички посочват, че източноевропейските страни от една страна са потенциално застрашени, от друга страна България с валутния борд и с информацията, че нашите водещи банки са с висока печалба, означава, че ние не би трябвало да се страхуваме – казва той. – Подпомагането на европейските банки, които едва ли не се одържавяват, показва, че ударът във финансовия сектор ги е стреснал много и последствията са сериозни, защото те ще доведат до свиване на производството, безработица и оттам до нова криза. И тази криза може да повлияе, според мен, силно отрицателно върху самите устои на Европейския съюз. Имам предвид провала на Европейската конституция и фактът, че новият договор от Лисабон също среща съпротива. По отделни въпроси различните страни-членки заемат различни позиции, т.е., ние сме заедно, но сме различни. А икономическите и финансовите параметри на кризата могат да доведат дотам, че дори постигнати споразумения и единство отново да се върнат в изходна позиция. Защото, когато ЕС взема мерки, той всъщност не ги взема глобално, а издава директиви, които след това всяка страна въвежда. Освен това, едва ли ЕС ще направи някакъв модел за справяне с кризата от типа на предприєдинителните фондове – такова нещо не може да се очаква. Все пак, смятам, че когато кризата дойде по-осезателно при нас, едва ли ще бъде с такава сила, защото винаги бедните губят по-малко.”

Боряна Димитрова, 45 г., икономист по образование, засега не усеща нарушения в семейния си бюджет, което си обяснява с факта, че няма много средства, вложени в банка. Що се отнася до мерките, които ЕС взема за справяне със световната финансова криза, тя не може да прецени точно как ще се отразят на България. И все пак, чувства ли се спокойна?

„Засега да, но може би още не се усеща точно какво се случва. Смяташе се, че нас няма да

ни засегне, но според мен кризата едва ли ще ни подмине. Ще има съкращения, много фирми ще започнат да фалират. Мисля, че ще има спад и в строителството, няма да има толкова търсене на жилища.”

Според Росица Ценкова, 38 годишна, фризьорка, в България кризата няма да се усети силно, защото от една страна през последните години постоянно сме в криза, а от друга страна сме малка държава без голяма промишленост и голямо производство.

„Това, което ми прави силно впечатление, е, че във всички медии се публикува и говори непрекъснато, че кризата ще ни удари през март или ще има едва ли не катастрофа, която ще се усети във всяко домакинство – допълва тя. – Това е преекспониране на проблема, което пречи на хората да си вършат работата и да живеят спокойно. Аз лично, нито съм спокойна, нито съм притеснена от кризата и от мерките, които ЕС взима, защото България е малка страна и винаги сме зависили от някой. В същото време виждам, че хората в много по-големи държави с много по-солидно участие в ЕС се притесняват - уволняват ги, остават без работа, нямат доходи. Така че какво остава за нас!? Аз съм фризьор, в моята професия засега няма отлив – все пак подстригването е нещо, което е по джоба на хората.”

Радио България се свързва по телефона с Греъм Уотсън, лидер на Групата на Алианса на либералите и демократите за Европа в Европарламента. На въпроса ни: „Достатъчно гъвкав ли е ЕС, за да се справи в подобни критични ситуации, каквато е глобалната финансова криза?”, той отговори така:

„Смятам, че сега, след срещата на Г 20 и след проведените срещи в рамките на Съюза, ние се намираме в далеч по-благоприятна позиция, за да посрещнем предизвикателствата на глобалната финансова криза. Определено никой не може да каже колко продължителна и сериозна ще бъде настоящата рецесия, но ние направихме обстоен преглед на управлението на икономическата ни политика и стигнахме до общото съгласие, че е необходима известна гъвкавост при налагането на нашите критерии. В същото време ние сме на мнение, че трябва да се придържаме към Лисабонската стратегия за икономически растеж, ако искаме да успеем. И докато някои държави в ЕС са вече в рецесия, със задоволство констатираме, че други страни-членки като България и Румъния все още имат сравнително стабилен икономически растеж”.

Какъв ще бъде отговорът на ЕС на икономическата криза и какви мерки са предвидени в тази насока?

„Либералните демократи пледираха в полза на въвеждането на европейски финансов орган, който да играе ролята на нещо като надзирател и който да насочва дейността на банките и на други финансови институции и компании. За жалост още не сме постигнали общо съгласие относно това предложение, но аз смятам, че ние би трябвало да го обсъдим и да го приемем, защото само чрез прозрачност и правилна оценка на финансовите пазари ще успеем да предотвратим някои нарушения в тяхната дейност”.

Доколко европейските граждани могат да разчитат на собствените си институции, които да ги защитят от разразилата се финансова криза?

„Вероятно най-важният урок от тази финансова криза е, че ако искаме да оцелеем, трябва да сме готови да я посрещнем обединени. Защото, ако всеки от нас се опита да се справи с нея поединично, ако всеки от нас приложи за целта различна политика и мерки, тогава без съмнение ще потънем всички заедно. Голямото преимущество от членството в ЕС е всъщност солидарността в тежки времена“.

Как ще коментирате твърденията на някои анализатори, че в момента ние сме свидетели на края на капитализма и на зараждането на нов икономически строй?

„Аз не смятам, че сме свидетели на края на капитализма. Но се надявам, че в момента сме свидетели на една рецесия, при която ще са наложени да обърнем повече внимание на качеството на икономическия растеж, както и на неговия интензитет. Очаква се световният БВП да се удвои в следващите 20 години, при това, въпреки настоящата рецесия. Но ако икономическият растеж продължава да се основава върху ползването на ограничените природни ресурси за сметка на безотговорното отношение към замърсяването на околната среда, този растеж ще причини толкова щети на хората, колкото в момента носи благоденствие за други. Това, което сега трябва да направим, е да се постареем да постигнем един разумен, интелигентен растеж, който да е устойчив и да се основава на една екологосъобразна или т.нар. „зелена“ икономика“.

Уважаеми слушатели, тази рубрика се излъчва от Радио България, РФИ-Румъния и Ивлин радио – Франция по проект: „Сега – взаимодействие с Европейския парламент“, изпълняван от Европейския институт с финансовата подкрепа на Генерална дирекция „Комуникация“ на Европейския парламент. Вашите въпроси, коментари и предложения са добре дошли в нашата редакция, както и на електронния адрес info@europe.bg За повече подробности вижте уебсайта <http://parliament.europe.bg>

Таня Харизанова, Мая Пеловска, Венета Николова